

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 20/2001 rd

Regeringens proposition om en tredje tilläggsbudget för 2001

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 oktober 2001 regeringens proposition om en tredje tilläggsbudget för 2001 (RP 193/2001 rd) till finansutskottet för beredning.

Tilläggsbudgetmotioner

Propositionen är inte förknippad med några tilläggsbudgetmotioner.

Behandling i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets förvaltnings- och granskningsdelegation, skattedelegation och trafikdelegation.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Finansutskottet konstaterar att eftersom regeringens proposition om en tredje tilläggsbudget kommer att tillämpas från en tidigare tidpunkt än

regeringens proposition RP 177/2001 rd om en andra tilläggsbudget för 2001, måste tilläggsbudgetarnas rubriker växlas sinsemellan. Därmed blir den föreliggande tredje tilläggsbudgeten den andra tilläggsbudgeten.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 31

**KOMMUNIKATIONSMINISTERIETS
FÖRVALTNINGSOMRÅDE**

99. Övriga utgifter inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde

88. Aktieförvärv (reservationsanslag 3 år)

Utskottet anser att regeringens förslag att staten skall delta i Sonera Abp:s aktieemission med ett belopp, 3 159 miljoner mark, som motsvarar dess ägarandel är lämpligt och motiverat. I samband med aktieemissionen har Sonera Abp gått ut med information om en ny strategi, som innebär att verksamheten skall ändras bl.a. från teknikcentrerad till mera kundtillvänd och att tyngdpunkten håller på att förskjutas från internationell till inhemsk verksamhet. Dessa riktlinjer är helt motiverade, menar utskottet. Utskottets uppfattning är att aktieemissionen och den nya strategin kommer att stabilisera företagets ekonomi. Insatserna för att förstärka bolagets ekonomiska situation spelar en roll för utvecklingen och sysselsättningen inom hela branschen, även om strategin också leder till att personalen måste minskas. Utskottet framhåller att Sonera Abp:s förbättrade soliditetsgrad och finansieringsgrad ändå inte får leda till marknadsstörningar inom Soneras affärsverksamhet.

Utskottet anser att medborgarna absolut bör vara likställda vad gäller tillgången till teletjänster oberoende av var de bor och att tillgången till teletjänster och modern datakommunikationsinfrastruktur bör garanteras också i glesbygderna. Att utveckla denna infrastruktur är också viktigt i syfte att förstärka den ekonomiska tillväxten i hela landet och säkerställa en balanserad regional utveckling. Enligt erhållen utredning omfattar bredbandsnätverket redan merparten av lan-

det, men problemet är fortfarande hur det skall kunna utsträckas till de allra mest avlägset belägna kommunerna och hur tillgången till abonnentförbindelser skall kunna tillgodoses oberoende av bostadsort. Snabba dataförbindelser till skäliga priser kan i praktiken garanteras bara via fasta telefonanslutningar. Utskottet vill uppmärksamma den bestämmelse i telemarknadslagen, där det sägs att det åligger statsrådet att genom sin förvaltningsverksamhet sörja för att telenät och teletjänster är tillgängliga för användarna på skäliga villkor i hela landet. Statsrådet skall vid behov utnyttja de befogenheter som telemarknadslagen ger det.

I diskussionerna om statsbolagens ägarpolitik har bl.a. behovet av ägarstyrning och medinflytande för majoritetsaktieägare vid beslutsfattande lyfts fram. Aktieägarna kan i regel påverka börsbolagens verksamhet genom bolagsstämman. I fallet Sonera Abp har staten i sin egenkap av majoritetsaktieägare haft ett viktigt inflytande över styrelsens sammansättning. Statsbolagens ägarpolitik behandlas särskilt under huvudtitel 37, men utskottet uppmärksammar i detta sammanhang betydelsen av styrelsens sammansättning.

Utskottets förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att kommunikationsministeriet fäster större avseende vid att det slag av expertis som Sonera Abp:s verksamhet förutsätter och finansiell expertis alltid är representerade i bolagets styrelse.

Vid diskussionerna har det föreslagits bland annat att ägarstyrningen bör koncentreras till ett ministerium eller till statsrådets kansli. Utskottet anser att kommunikationsministeriet vore den naturliga omgivningen med tanke på Sonera Abp:s verksamhet, om man vill försäkra sig om de specialkunskaper och den sakkunskap branschen förutsätter. Men om staten bara har ett investeringsintresse i bolaget, kan det lika väl inordnas under något annat ministerium eller någon annan instans. Utgångspunkten bör dock enligt utskottets mening vara att staten vid sidan av sitt investeringsintresse i Sonera Abp också har en allmän skyldighet att se till att medborgarna

har lika tillgång till telenät och teletjänster oberoende av boningsort. Denna fråga accentueras om flera företag visar bristande intresse för att förse glesbygder med mindre lönsamma teletjänster.

Huvudtitel 37

MINSKNING AV STATSSKULDEN

01. Nettoamorteringar på statsskulden och skuldhantering

94. Nettoamorteringar och skuldhantering (förslagsanslag)

I tilläggsbudgetpropositionen föreslås att det under momentet avdras 3 187 000 000 mk. Minskningen kommer sig av de ändringar som föreslås under utgiftsmomenten. Enligt propositionen uppvisar tilläggsbudgeten ett underskott, och de ökade utgifterna föreslås i sin helhet bli täckta genom minskade nettoamorteringar på statsskulden. Den föreliggande tredje tilläggsbudgeten föreslås på grund av behandlingsordningen bli ändrad till en andra tilläggsbudget och därför har utskottet i sitt betänkande korrigerat inkomsterna och utgifterna samt nettoamorteringarna i budgeten för 2001 i enlighet med detta.

Största delen av utgiftsökningen, dvs. 3 159 000 000 mk kommer sig av att statens deltagande i en ökning av Sonera Abp:s aktiekapital. Beloppet svarar mot statens ägarandel på 52,8 procent av den fulla emissionen.

Aktieemissionen till ägarna av Sonera Abp utgör ett väsentligt led i bolagets nya strategi för affärsverksamheten. Avsikten är förbättra bolagets finansiella situation och att bidra till att bolaget kan bibehålla sin kreditvärdighet på nuvarande nivå och därmed också till att låneadministrerings- och räntekostnaderna kan hållas under kontroll. Enligt sin nya strategi är Sonera Abp fortfarande ett tillväxtbolag som åtar sig att utnyttja sitt kapital på ett disciplinerat sätt enligt de nya strategiska riktlinjerna. Utskottet anser att aktieemissionen till ägarna därför är en väl-

motiverad och positiv åtgärd med tanke såväl på bolaget och marknaden som ägarna.

Finansutskottet tog förra gången ställning till Sonera Abp:s ägarskap under det senaste riksmötet då det behandlade en proposition om att statsrådet helt kunde avstå från sitt ägarskap i Sonera Abp. Finansutskottet godkände för sin del överlåtelsefullmakterna, men ansåg att det ingalunda betydde att staten helt borde avstå från sitt innehav. Utskottet hade den uppfattningen att det i första hand var placeringens värde och avkastning som var betydelsefulla med tanke på ägarskapet. Vidare menade utskottet att staten fortfarande borde bedriva en aktiv ägarpolitik som kunde trygga värdestegringen på statens innehav (FiUB 12/2000 rd — RP 47/2000 rd).

Statens deltagande i emissionen ger enligt utskottets mening också mot denna bakgrund prov på en ansvarsfull ägarpolitik. I sin egenskap av största aktieinnehavare i bolaget har staten fortfarande ansvaret för bolagets utveckling. Risken för försämrade kreditklassificering och ökade finansiella kostnader förutsatte således också enligt utskottets mening att en omsorgsfull ägare reagerade.

Insatserna för att förstärka bolaget är speciellt aktuella och motiverade också därför att terrordåden i Förenta staterna i september generellt har skapat stora spänningar på finans- och kreditmarknaderna och försvårat kreditgivnings- och finansieringsmöjligheterna inte minst för bolag som hanterar stora risker.

Utskottet anser att de händelser som lett till den aktuella beslutssituationen och olika faser i bolagets historia motiverar särskilda överväganden av statens ägarpolitiska roll, med andra ord en hur stor ägarandel för staten i ett börsbolag som över lag är tillräddig och hur staten i framtiden bör förvalta sina majoritetsinnehav. Om staten vill frigöra sig från verksamheten i ett bolag som det äger, bör det enligt utskottets mening ske genom minskat aktieinnehav och inte genom att det tar avstånd från beslutsfattandet i bolaget. Staten bör därmed alltid ha en fungerande förbindelse åtminstone med styrelsen för de bolag den är majoritetsägare i.

Utskottets förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att statsrådet under nästa riksmöte utarbetar ett program för ägarpolitisk administrering av börsnoterade statsbolag.

Vidare ser utskottet det som viktigt att statsrådet agerar enhälligt då det i sin egenskap av ägare drar upp riktlinjer för enskilda börsbolag.

SAMMANDRAG

Regeringen föreslår att utgifterna utan minskningen av statsskulden ökas med 3 187 000 000

mark och att amorteringen på statsskulden minskas med 3 187 000 000 mark.

Efter de nu föreslagna och de tidigare godkända ändringarna är de budgeterade inkomsterna och utgifterna i år med beaktande av den ordinarie budgeten följande:

- inkomsterna 223 717 397 000 mark
- utgifterna 203 942 991 000 mark (utan minskning av statsskulden)
- amorteringarna på statsskulden 19 771 050 000 mark.

Ändrad genom denna tilläggsbudget uppvisar budgettabellen således ett överskott på 3 356 000 mark.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Med hänvisning till det ovan relaterade och omfattande propositionens motivering föreslår finansutskottet vördsamt

att förslaget till en tredje tilläggsbudget för 2001 godkänns,

att benämningen på tilläggsbudgeten ändras till en andra tilläggsbudget,

att två uttalanden godkänns och

att tilläggsbudgeten tillämpas från och med den 8 november 2001.

Helsingfors den 7 november 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Maria Kaisa Aula /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Olavi Ala-Nissilä /cent (delvis)
Pirjo-Riitta Antvuori /saml (delvis)
Timo Ihamäki /saml
Seppo Kääriäinen /cent
Reijo Laitinen /sd (delvis)
Markku Laukkanen /cent
Tuija Nurmi /saml
Mauri Pekkarinen /cent (delvis)
Virpa Puisto /sd (delvis)
Matti Saarinen /sd
Anni Sinnemäki /gröna (delvis)
Irja Tulonen /saml
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd

Kari Uotila /vänst
Jukka Vihriälä /cent (delvis)
ers. Ulla Anttila /gröna (delvis)
Liisa Hyssälä /cent (delvis)
Ulla Juurola /sd (delvis)
Bjarne Kallis /kd
Kari Kantalainen /saml
Riitta Korhonen /saml (delvis)
Hannes Manninen /cent (delvis)
Pirkko Peltomo /sd (delvis)
Iivo Polvi /vänst
Jussi Ranta /sd (delvis)
Pauli Saapunki /cent (delvis)
Anu Vehviläinen /cent (delvis)
Ulla-Maj Wideroos /sv

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Arvo J. Kämppi, be-
handlingen i utskottet
utskottsrådet Alpo Rivinoja, behand-
lingen i delegationerna

utskottsrådet Hellevi Ikävalko, be-
handlingen i delegationerna
utskottsrådet Maarit Pekkanen, be-
handlingen i delegationerna

RESERVATION

Motivering

Med hänvisning till erhållen utredning accepterar vi under dessa förhållanden att staten deltar i aktieemissionen till ägarna i Sonera Abp på det sätt som regeringen föreslår. Vi ser det som viktigt att beslutet medverkar till att kompetensen och kunnandet inom telekommunikation bevaras och utvecklas i Finland.

Bakgrunden till den föreslagna nyemissionen är att utsikterna på den internationella telekommunikationsmarknaden har försämrats, vilket också medfört svårigheter för Sonera. Dessutom beror Soneras problem på ett överdrivet risktagande inte minst vid UMTS-auktionerna. Ägarstyrningen har varit både otydlig och bristfällig, om man ser till de exceptionellt stora riskerna. Regeringen borde ha satt ett tak för de ekonomiska åtagandena och investeringarna inom ramen för Soneras internationella strategi.

Med tanke på framtiden är det motiverat att utskottet i betänkandet lyfter fram behovet av förbättringar i statens ägarpolitik genom att bland annat konstatera att "staten alltid bör ha en fungerande förbindelse åtminstone med styrelsen i de bolag den är majoritetsägare i".

I betänkandet ser utskottet "det som viktigt att statsrådet agerar enhälligt då det i sin egenskap av ägare drar upp riktlinjer för enskilda börsbolag". Det är beklagligt att regeringens krav på enhällighet inte har hörsammats vid Soneraemissionen, vare sig i regeringen eller utskottet. Kontroverserna i regeringen har bara resulterat i att statens ägarpolitik förlorat i trovärdighet.

I betänkandet hänvisar utskottet till ägarstyrningen i Sonera och framhåller: "Utskottet anser att kommunikationsministeriet vore den naturliga omgivningen, om man vill försäkra sig om de specialkunskaper och den sakkunskap branschen förutsätter."

Vi anser att ställningstagandet ovan är inkonsekvent. Problemen på senare tid har ju berott på att ett och samma ministerium har hand om sektorövervakningen, lagberedningen och ägarrollen. Staten har inte haft adekvat kompetens för att bevaka sina ägarintressen.

Situationen måste snabbt rättas till. Bästa sättet att göra detta är att statens ägande i olika företag koncentreras till en och samma enhet med större kompetens att förvalta statens egendom utifrån sunda ekonomiska principer.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår vi

*att ett uttalande enligt reservationen godkänns (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att staten som första åtgärd för att förbättra sin ägarpolitik koncentrerar sitt ägande i olika företag till en och samma enhet.

Helsingfors den 7 november 2001

Olavi Ala-Nissilä /cent
Maria Kaisa Aula /cent
Liisa Hyssälä /cent
Seppo Kääriäinen /cent
Markku Laukkanen /cent

Hannes Manninen /cent
Mauri Pekkarinen /cent
Anu Vehviläinen /cent
Jukka Vihriälä /cent